

CPt.: *Carborúndum* de l'angl. *carborundum*, combinació de *carbon* 'carboni' amb *corundum* 'corindó'.

*CORIÓ, origen desconegut. En un doc. de Valls, de 1325, segons la publicació en *BABL* XII, 369, es llegiria com a nom d'una mena prohibida de joc d'atzar: «no sia nuyl hom qui gos jugar --- a joch de graescha, riffa, *corió*, menoret, breu, altileva, cabrabech, caseles, cruetes, mes de puns, violeta ne a taules». Primerament caldria comprovar que no hi ha errada, tal com *cabrabech* és errada per *cabraboch*.

Coriol i *corioleta*, noms de bolets ross., potser de *carrioles*, *carrioletes* 'carreretes, moixernons' (CAR-RO).

Còrion, pres del gr. *κόριον* 'pell, cuiro', 'còrion'. □ 1.ª doc.: *corió*, c. 1910, Bulbena, Lab.-S., Vogel. DERIV.: *Coroide*; *coroïdítis*; *coroïdal*.

CORIS o *colís* mall. 'campaneta que toquen quan duen l'extremaunció': potser mot mossàrab? D'un *esqelíç* derivat d'*esquella*? (entre *q* i *l* s'explicaria *e* > *o* com a pronúncia morisca, arabitzada). Si sabéssim que va designar primer el salpaster del sacerdot caldria veure si no pot tenir una història semblant a la del cast. *hisopo*, puix que *corís* és també nom savi d'una planta, que s'ha fet popular a Mallorca.

Corissó (c. 1880, DAg.) del cast. *corazón*? *Corista*, V. *cor-II* *Corivells*, *corivella*, V. *coriells* (COL)

CORIZA, 'cadarn, refredat', pres del ll. *coryza*, gr. *κόρυζα* id. □ 1.ª doc.: *corissa*, c. 1500? (ξés de Cauillac la cita del DAg.); Lab. 1888.

Corlligar, V. *cor*

CORM, 'cos d'una planta o d'un animal compost', pres del gr. *κόρμος* 'tronc, pal'. □ 1.ª doc.: *DFa*. CPt.: *Cormòjites*.

CORMA, 'cep aplicat al peu de l'home', de l'àr. *qúrma*, veg. DCEC, s. v. (i en especial I, 904a24-25), on s'ha d'esmenar com a *cat. ant.* l'err. tip. *port. ant.*

Corma adj. f. topogràfic, *cormejar*, *cormero*, *cormo*, V. *colmo*

Cormorà, del fr. *cormoran* = *corb mari* (CORB)

CORN, del ll. *còrnu* 'banya'. □ 1.ª doc.: S. XIII.

Només en textos arcaics i de l'extrem Nord de la llengua apareix com a denominació de les banyes, almenys en tant que pertanyin a un animal viu. Així repetidament en les *VidesR*: «los diables li aparegren en semblansa de bèsties salvatges -- e ab los *corns* e ab les dens, e ab les ungles molt cruelment lo nafra- ren», «entre-ls *corns* del cervi», «era pus lonc que un caval --- e avia *corns* de cada part» (f° 41r2, 234r1,

151r1). I alguna rara vegada en Llull: «les besties se combaten e s defenen ab *corns* e ab dents e ab un- gles» (*Contempl.*, 108).

En canvi ha tingut sempre extensió geogràfica força general en diverses accs. secundàries, i en particular les següents. 'Botzina, corn de sonar o de caça': «lo canonge de nedetat --- a la nit anava cridant per les carreres, e *cornant* ab un *corn* per ço que l'oïsen, e dehia --- '--- venguda és la nit: ans que s'adorma negú, cerch en sa consciència ---'», Llull (*Blanq.*, *NCl.* I 109.24); «el donà-ns celada ab set celades de moro. e ab gran brugit de *corns* e d'anafils e balesters que y havia, molts, e ab dargues», Jaume I (*Cròn.*, Ag., p. 393); per al de caça: «CAÇA DE SENGLAR, lo *corn*: cornu», OPou (*TbPu.*, 57).

Com sigui que en qualitat de botzina s'usà primer una banya, i després també un gran caragol de mar, entre això i la semblança de forma que en general també existia amb aquest, *corn* prengué així mateix el sentit de gran caragol de mar: «caragòls de mar o *corns*, que dihuen en la Marina», MGadea (*T. del Xè* I, 77); eiv. «*corn*: caracola» (PzCabrerero). D'aquests n'hi ha de més grans i més petits, que a Valldemossa (1964) distingeixen com a *corns* i *cornets*, si bé aquest (*kurnèit*) és encara «més grandet que un caragol de mar» m'explicaven a Formentera (1963, el *caragol* no és gaire més gran que una petxina); potser ve d'això que a la marina de Lluçmajor (1964) anomenin *cornèit* certes parts de la pedra de marès (suposo pinyolenc amb incrustacions que es poden pendre per petxines).

Una altra acc. important vingué d'una comparació d'un angle molt cantellut amb el caire o punta d'una banya. Això a l'Edat Mitjana apareix repetidament amb referència a les puntes extremes de l'altar: «viya- res li fo que veés a cascun *corn* de l'altar un àngel», Llull (*Blanq.* II, 19.10); «en la santa missa, quan lo prevere va al *corn* de l'altar e diu lo intruit de la mis- sa ---», StVicentF (*Serm.* II, 250.26); «se'n fugí en lo tabernacle e pres lo *corn* de l'autar», «en quatre *corns* de l'autar», *VidesR* (f° 268v2, 269v2); si bé en aquest text, molt nòrdic, apareix també amb alguna aplicació més àmplia: «per les quals virtutz són ornats los qua- tre *corns* de la crou» (f° 85v1). És, en efecte, en gal- lo-romànic, on aquesta acc. d'angle' ha deixat més ampla descendència: allà la trobem ampleament conti- nuada i desplegada en parlars d'oïl —d'un derivat *cornier* prové l'angl. mod. *corner* 'racó'— i d'oc, on avui conserva vasta difusió en grans zones del domini, i en particular en gascó, des de la Vall d'Aran (*kurné*) fins al Bearn (ja en un doc. de 1457, en el *Cartulari d'Ossau*: «au *corn* e pieces de ung camp de ---», p. 263). Avui en la nostra llengua segueix això més vi- vaç que enlloc, en els Pirineus. On en part és encara la punta o cantonada de diverses coses, en particular pe- ces de roba, com veiem en el vallespirenc Bosch de la Trinreria: «axugant-se una llàgrima ab lo *corn* de son devantal, agafà lo feix d'eura», «se n'anà a Pedrals portant --- dins un *corn* nuat de son mocador de butxacà quatre dobletes de cinc duros» (*Lena*, 23,29).